

Sygn. akt III AUa 1451/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SO del. do SA Bożenna Rolińska
Protokolant: Anna Szymanek-Leziak	

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2014 r. w Lublinie

sprawy E. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o emeryturę rolniczą

na skutek apelacji wnioskodawczynie E. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 17 października 2013 r. 1sygn. akt IV U 616/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1451/13

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 26 marca 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, powołując się na przepis art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników odmówił E. M. przyznania prawa do emerytury rolniczej, ponieważ, zdaniem organu rentowego, wnioskodawczynie nie udowodniła wymaganych 30 lat podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Organ wskazał, że wnioskodawczynie udowodniła okres ubezpieczenia wynoszący 20 lat 11 miesięcy i 23 dni.

W odwołaniu E. M. zaskarżyła decyzję w całości wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury rolniczej. Uzasadniając swoje stanowisko, wnioskodawczynie podniosła, że złożyła wszystkie wymagane dokumenty, łącznie z oświadczeniem w sprawie zatrudnienia w gospodarstwie rolnym rodziców, poświadczonym przez Urząd Gminy w M., i udowodniła okres ubezpieczenia niezbędny do przyznania emerytury rolniczej.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wnosił o jego oddalenie wskazując, że rozpoznając wniosek E. M., ustalono, że wnioskodawczyni w dniu złożenia wniosku ukończyła 60 lat życia, jednakże nie udowodniła wymaganego 25-letniego okresu ubezpieczenia. Strona pozwana wyjaśniła, że do przyznania prawa do świadczenia zaliczyła wnioskodawczyni następujące okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników: od 8 kwietnia 1979 r. do 31 grudnia 1982 r. (3 lata 8 miesięcy i 23 dni), od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1990 r. (8 lat) i od 1 stycznia 1991 r. do 31 marca 2000 r. (9 lat i 3 miesiące). Z uwagi na fakt, iż E. M. urodziła się po dniu (...) do nabycia uprawnień nie zaliczono wnioskodawczym okresów pracy: w Przedsiębiorstwie (...) od 1 września 1972 r. do 24 września 1980 r., w Przedsiębiorstwie Usługowo-Produkcyjnym (...) od 1 marca 2000 r. do 31 lipca 2001 r. i od 1 sierpnia 2001 r. do 29 lutego 2012 r. Wnioskodawczyni nie zaliczono okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców M. i J. H. od 28 lutego 1968 r. do 31 sierpnia 1972 r., gdyż w tym okresie wnioskodawczyni uczyła się w Technikum (...), co wykluczało możliwość stałej pracy w gospodarstwie rolnym.

Wyrokiem z dnia 17 października 2013 roku Sąd Okręgowy w Zamościu oddalił odwołanie.

Sąd ustalił, że E. M., z domu H., ur. (...), jest właścicielką gospodarstwa rolnego o powierzchni 6,67 ha fizycznych, co stanowi 10,21 ha przeliczeniowych.

Wnioskiem z dnia 29 lutego 2012 r. E. M. zwróciła się do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówki Terenowej w Z. o przyznanie prawa do emerytury rolniczej.

Z zaświadczenia KRUS z dnia 1 marca 2012 r. wynika, że E. M. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 8 kwietnia 1979 r. do 31 marca 2000 r. Organ rentowy uznał wnioskodawczyni okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w łącznym wymiarze 20 lat 11 miesięcy i 23 dni. Poza okresami pracy poza rolnictwem, organ rentowy nie uznał wnioskodawczyni okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 28 lutego 1968 r. do 31 sierpnia 1972 r., gdyż w tym czasie E. M. uczęszczała do Technikum (...)

Sąd ustalił, że rodzice wnioskodawczyni M. i J. H. byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 5,16 ha położonego w miejscowości H. w gminie M. i prowadzili w tym gospodarstwie działalność rolniczą w latach 1954 – 1999. Rodzice wnioskodawczyni uprawiali zboże, ziemniaki i buraki cukrowe, konopie, hodowano przeciętnie 3 krowy, 2 konie, do 10 świń oraz cielęta. Wnioskodawczyni, po ukończeniu szkoły podstawowej, uczęszczała w okresie od 1 września 1968 do 16 czerwca 1972 r. do Technikum (...) w L.. W okresie nauki w szkole średniej wnioskodawczyni przez wszystkie lata mieszkała na stacji w L.. Do domu przyjeżdżała we wszystkie dni wolne, święta i w czasie jesiennej tygodniowej przerwy na wykopki.

W tych okresach wnioskodawczyni razem z rodzicami i młodszą o dwa lata siostrą wykonywała wszystkie prace w gospodarstwie rolnym rodziców pomagając im zarówno w pracach przy uprawach, jak i w codziennym obrządku. Wnioskodawczyni gdy przyjeżdżała do domu po lekcjach to docierała na godzinę 19, natomiast do szkoły wyjeżdżała w niedzielę pociągiem o godzinie 15 lub w poniedziałek autobusem o godzinie 7.30. W domu rodzinnym wnioskodawczyni spędzała również wszystkie wakacje w czasie nauki w Technikum (...) w L..

Wnioskodawczyni przysługuje od dnia 28 lutego 2012 r. prawo do emerytury z ZUS na podstawie decyzji z dnia 22 marca 2012 roku.

Sąd nie uznał za wiarygodne zeznań wnioskodawczyni i świadków w części w jakiej twierdzili oni, że wnioskodawczyni w czasie nauki w Technikum (...) w L. w każdą wolną sobotę przyjeżdżała do rodziców aby pracować w gospodarstwie rolnym. W spornym okresie (tj. od 1 września 1968 r. do 16 czerwca 1972 r.) nauka trwała przez 6 dni w tygodniu, bowiem wolne soboty były wprowadzane w okresie późniejszym, na podstawie dekretów Rady Państwa z dnia 20 lipca 1972 r. o dodatkowych dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 29 poz. 203) i z dnia 14 lipca 1973 r. o dodatkowych dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 29 poz. 160). Na podstawie tych przepisów wolne soboty były wprowadzane stopniowo, początkowo w 1973 r. były dwie wolne soboty (za odpracowaniem), następnie w 1974 r. było 6 wolnych sobót, od 1975 r. - 12 w roku, a potem 2 i 3 wolne soboty miesięcznie. Pierwsza wolna sobota przypadała na dzień

21 lipca 1972 r. W tej sytuacji w spornym okresie wszystkie soboty w roku szkolnym były dniami nauki. Zatem pobyt wnioskodawczynie w domu rodzinnym trwał maksymalnie całą niedzielę i sobotni wieczór, kiedy w gospodarstwie wykonywane są jedynie niezbędne prace związane z obrządkiem. W związku z tym, w ocenie Sądu, wnioskodawczynie mogła jedynie sporadycznie pomagać rodzicom, ale nie była to praca w wymaganym czasie 4 godzin w każdym z dni. Ponadto należy mieć na uwadze, że wnioskodawczynie uczęszczała w tym czasie do szkoły średniej i niewątpliwie musiała poświęcić sporo czasu na przygotowanie się do zajęć. W tej sytuacji, zdaniem Sądu, można przyjąć, że wnioskodawczynie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców jedynie w czasie wakacji i jesiennych przerw na wykopki.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Sąd wskazał, że organ rentowy w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji odmawiając wnioskodawczynie E. M. prawa do emerytury powołał się na przepis art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. jedn. z 2008 r.- Dz. U. Nr 50 poz. 291 ze zm.), który dotyczy prawa do emerytury wcześniejszej, tj. przysługującej po ukończeniu, w przypadku kobiet, wieku 55 lat. Tymczasem wnioskodawczynie E. M. w chwili składania wniosku o przedmiotowe świadczenie, tj. w dniu 29 lutego 2012 r., miała ukończony wiek 60 lat. Prawo do emerytury w przypadku wnioskodawczynie winno być rozpoznawane w oparciu o przepis art. 19 ust. 1 cytowanej ustawy, tak jak wskazano to w odpowiedzi na odwołanie.

Zgodnie z treścią art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. jedn. Dz. U. 2008 r. Nr 50 poz. 291 z późn. zm.) emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny 60 lat w przypadku kobiety urodzonej przed dniem 1 stycznia 1952 r. (art. 19 ust. 1a)
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat.

W myśl art. 20 ust. 1 powołanej ustawy do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ustawy zalicza się okresy: 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990; 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.; 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi, przy czym przepisu art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.

W rozpoznawanej sprawie bezspornym było, że wnioskodawczynie E. M., ur. (...), ukończyła 60 lat. Spornym między stronami pozostawało spełnienie przez wnioskodawczynię warunku podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez co najmniej 25 lat.

Zgodnie z przepisem art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. z 2004 r. Dz. U. Nr 39 poz. 353 z późn. zm.) przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5 - 7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Sąd uznał, że E. M. w czasie nauki w Technikum (...) w L., mieszkając na stacji, nie miała możliwości wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie poza okresem wakacji i przerwy jesiennej

na wykopki. Okresy te umożliwiają zwiększenie stażu ubezpieczeniowego z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców łącznie o 9 miesięcy i 24 dni.

Zatem do wymaganych 25 lat stażu ubezpieczeniowego, warunkującego przyznanie prawa do emerytury, wnioskodawczyni w dalszym ciągu brakuje 3 lata 2 miesiące i 14 dni.

Mając na uwadze powyższe ustalenia oraz powołane przepisy prawa, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożyła wnioskodawczyni, zaskarżając go w całości, zarzucając :

- naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 20 ust 1 pkt 2 ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. nr 50 poz. 291) poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie , że E. M. nie legitymuje się 25 lat ubezpieczenia z powodu niewykonywania pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w zakresie wymaganym do uzupełnienia wykazanego okresu ubezpieczenia wynoszącego 20 lat 11 miesięcy i 23 dni (tj. od 28 lutego 1968 do 31 sierpnia 1972) przypadającego na okres nauki w Technikum (...) w L.
- wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku i przyznanie wnioskodawczyni prawa do emerytury rolniczej oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela, ustalenia faktyczne i argumentację prawną przedstawioną w motywach zaskarżonego wyroku a więc nie zachodzi potrzeba ich powtarzania.

Zarzuty podniesione w apelacji są chybione, bowiem, Sąd Okręgowy zastosował właściwe przepisy prawa materialnego i dokonał szczegółowych ustaleń faktycznych, które wskazują, że wnioskodawczyni nie spełnia wszystkich warunków niezbędnych do nabycia prawa do emerytury.

Przypomnieć na wstępie należy, że możliwość uwzględnienia pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia przewiduje przepis art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227). Stanowi on, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując jako okresy składkowe, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00 (LEX nr 46840), że przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy.

Warunek ten nie wyczerpuje jednak wszystkich kryteriów pozwalających na uwzględnienie pracy w gospodarstwie rolnym do uzupełnienia stażu emerytalnego. Praca ta musi mieć bowiem charakter stały, co oznacza gotowość (dyspozycyjność) do wykonywania pracy rolniczej, gdy wymaga tego sytuacja. (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00 - 2003 r., Nr 7, poz. 186 oraz z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99 - OSNP z 2001 r. Nr 21, poz. 650).

Wymogom tym, nie odpowiada praca wykonywana przez wnioskodawczynię w okresie uczęszczania do szkoły oddalonej od miejsca zamieszkania i korzystania przez nią ze stacji w L.. Przy tak ustalonym, bezspornym stanie faktycznym stwierdzić należy, że wnioskodawczyni jedynie w trakcie wakacji i przerw związanych z nasilonymi

pracami w okresie jesiennym mogła świadczyła pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze podlegającym zaliczeniu. Fakt ten jednak nie podważa ustaleń Sądu, co do braku legitymowania się przez wnioskodawczynię wymaganym 25 letnim stażem ubezpieczeniowym.

Wnioskodawczyni udowodniła okres ubezpieczenia wynoszący 20 lat 11 miesięcy i 23 dni. Doliczenie okresów wakacji szkolnych (2 miesięcznych) w trakcie 4 lat nauki po ukończeniu 16 roku życia, oraz przerw w nauce na prace w sezonie jesiennym (tygodniowych) nie powoduje osiągnięcia wymaganego stażu ubezpieczonego, co w sposób oczywisty wynika z rachunku matematycznego. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy nie musiał prowadzić dokładnych obliczeń rachunkowych, i szczegółowo uzasadniać w tym zakresie przyjętego zwiększenia stażu.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że nie jest możliwe wliczenie 3 - 4 dniowych przerw w nauce z okazji Świąt Bożego Narodzenia, czy Świąt Wielkanocnych, podczas których tradycyjnie nie wykonuje się większych prac w gospodarstwie rolnym, jak również okresów pobytu wnioskodawczyni w domu od piątku czy soboty do niedzieli.

Do stażu emerytalnego uwzględnia się nie okresy jakiegokolwiek pracy, a jedynie stałą i systematyczną pracę, w gospodarstwie rolnym, w którym osoba zainteresowana zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.